

«همدلی و همزبانی» رمز خنثی‌سازی تهدیدها

نام‌گذاری زمان‌های مختلف از روزها گرفته تا ماه‌ها و سال‌ها ریشه‌ای تاریخی در فرهنگ ایرانی - اسلامی دارد. این سنت در زمینه‌های سیاسی نیز مرسوم بوده است و تاریخ صدر اسلام از این نمونه‌ها کم ندارد.

نام‌گذاری زمان‌های مختلف از روزها گرفته تا ماه‌ها و سال‌ها ریشه‌ای تاریخی در فرهنگ ایرانی - اسلامی دارد. این سنت در زمینه‌ها، سیاست، هنر، مذهب و ادب، نمونه‌ها کم ندارد. به فراخور رویدادهایی که در سال‌های مختلف رخ می‌داد نام سال‌ها به آن رویداد سیاسی شناخته می‌شد و یا برداشتی از آن در نام سال قرار می‌گرفت تا همواره در خاطره‌ها یادآوری شود. عام الفیل که سال حمله سپاه ابرهه به مکه و شکست آنان بود یکی از این نمونه‌هاست. همچنین پیامبر نیز در برخی از رویدادها این نام‌گذاری برای زمان‌ها را مورد توجه قرار داده‌اند. در جریان انتصاب حضرت علی(ع) به جانشینی خود نیز با استفاده از عنوان روز غدیر خم در سخنان خود به جای تاریخ قمری آن سعی در برجسته‌سازی مفهوم شکل گرفته در آن بستر زمانی را داشتند. پس از آن نیز این زمان‌ها به همان نام‌ها شناخته می‌شد تا تکرار آن یک مفهوم سیاسی اجتماعی را تداعی کند.

این سنت در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی توسط رهبر معظم انقلاب پایه گذاشته شد و تقریباً از سال 73 بود که این نام‌گذاری برای سال‌ها آغاز شد. توجه به اهمیت موضوعات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در سال‌های مختلف باعث می‌شد تا عنوانی برای سال‌ها از سوی ایشان مشخص شود و از این رهگذر تلنگری جدی برای نظر به غفلت‌های مسئولان و مردم در این حوزه‌ها وارد شود.

نام‌گذاری سال 94 نیز از همین جهت قابل توجه است. هرچند نام‌گذاری سال‌های مختلف و عنوان‌های طرح شده فقط در یک بازه زمانی مورد نظر نبوده، اما طبیعی است که طرح آن‌ها در یک سال مشخص نشان از اهمیت یافتن موضوعات در یک برهه زمانی خاص خواهد بود. امسال نیز در چارچوب همین سنت سیاسی، نام‌گذاری سال به نام «دولت، ملت، همدلی و همزبانی» عنوانی بود که از سوی همه گروه‌های سیاسی مورد توجه قرار گرفت. این نام برای سال 94 حاوی پیام‌هایی است که درباره آن سخن بسیار است، اما در یک جمله کوتاه می‌توان گفت این نام‌گذاری برای حوزه ضعیف و بیمار فعالیت‌های سیاسی کشور حکم دارویی تقویتی و درمانی دارد.

تاریخ همدلی‌های پیروزمندانه

نباید از یاد برد که این همدلی و همزبانی دولت و ملت بود که در مهم‌ترین رخداد سیاسی کشور ما در دهه نخست انقلاب اسلامی توانست ایران اسلامی را از آزمون بزرگ دفاع مقدس سربلند بیرون آورد. از نگاه کارشناسان نظامی و سیاسی، نظام و دولت تازه جان گرفته جمهوری اسلامی ایران با هیچ منطقی نمی‌توانست در برابر هجوم کشورهای مختلف و مخالف آن در قالب حمله رژیم بعث دوام بیاورد. نقش بی‌بدیل مردم در همدلی با دولت در مشکلات ایجاد شده در آن برهه زمانی، درسی را در تاریخ جمهوری اسلامی به همه کارگزاران نظام داد تا فراموش نکنند که «وقتی کار به دست مردم سپرده شد آن وقت به سامان خواهد رسید» علاوه بر این همدلی حضور عملی مردم در این عرصه بود که توان کشور را برای دفاع در همه حوزه‌های نظامی، سیاسی، اجتماعی و حتی اقتصادی افزایش داد.

اگر دقیق‌تر به رویداد‌های این دهه از تاریخ انقلاب اسلامی نگاه کنیم علاوه بر دفاع مقدس، رویدادهایی مانند قبول قطعنامه و شروع جریان سازندگی نیز با همین همدلی و همزبانی از سوی مردم بود که با کمترین هزینه‌های سیاسی اجتماعی به وقوع پیوست.

پس از آن تداوم جریان سازندگی کشور به نوعی مدیون همدلی‌های مردم است که در شرایط دشوار اقتصادی توانستند با صبر و بردباری الگوهای جهادی عرصه سازندگی را با حضور سازمان یافته خود شکل دهند. توجه به دغدغه‌های بخشی از مردم در دوره استقرار دولت اصلاحات نیز نمودی دیگر از تحقق این شعار است. توسعه سیاسی با گسترش زمینه‌های آزادی مدنی تابلویی بود که دولت اصلاحات پیش و پس از استقرار به مردم نشان داد و سعی کرد با تحقق آن ظرفیت‌های مردمی را به عنوان پشتوانه فعالیت‌های سیاسی اجتماعی خود جلب کند. شروع مذاکرات هسته‌ای و تعامل ایران با کشورهای دیگر و سازمان‌های بین‌المللی حلقه‌های همدلی و همزبانی ملت و دولت را تکمیل می‌کرد تا این که برخی غفلت‌ها در حوزه‌های داخلی موجب شد مردم گفتمان دولت نهم و دهم را با ادبیاتی نزدیک به لایه‌های مردمی راهی پاستور کنند.

نباید فراموش کرد که احساس همدلی که از سوی دولت به مردم دست داده بود مهم‌ترین سرمایه این دولت برای پیشبرد برنامه‌های خود بود. این همدلی که در الگوهای برخورد دولت با مردم همچون سفرهای استانی و دیدارهای مردمی رئیس‌جمهور منتخب نمود می‌یافت سرمایه اجتماعی دولت را افزایش داد و موجب شد دولت نهم در عرصه داخلی و بین‌المللی توفیقات مناسبی کسب کند.

آسیب‌هایی که در دولت دهم به این همدلی و همزبانی دولت و ملت وارد شد فارغ از ریشه‌های آن، دورانی را رقم زد که با مخاطرات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی فراوانی همراه شد. هرچند عوامل بسیاری را می‌توان برای مشکلات ایجاد شده در حوزه‌های مختلف در دهه‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی برشمرد، اما این گزاره غیر قابل انکار است که همه آن‌ها با

همدلی و همزبانی دولت و ملت قابل حل بوده اند. درست زمان هایی کشور دچار مشکلات شده است که این وحدت زبانی و رفتاری دچار خدشه شده است.

نقد مشفقانه و حمایت خردمندانه

سال پیش رو از آن جهت که یکی از مهم ترین دوره های روابط بین المللی در تاریخ جمهوری اسلامی است دولت نیازمند همدلی بیشتری از سوی مردم است. همه گروه های سیاسی این نکته را پذیرفته اند که موفقیت در مذاکرات وابستگی بسیاری به پشتوانه مردمی و حمایت های گروه های سیاسی دارد. همدلی و همزبانی در ادبیات سیاسی مردم و گروه های سیاسی در سال 94 فارغ از نتیجه مذاکرات می تواند در صورت بروز هررویدادی در روابط خارجی موجب عبور سالم کشور از گردنه های پیش رو شود.

طرح هایی که دولت برای اجرا در سال جدید در نظر گرفته است می تواند تبعات سیاسی و اجتماعی متفاوتی داشته باشد. تلاش برخی در خارج از ایران بر عمیق تر شدن شکاف های میان دولت و ملت بوده است. این خط سیاسی اواخر سال پیش تقویت می شد و این احساس خطر، باوجود نام گذاری سال 94 همچنان احساس می شود. تدبیر رهبر معظم انقلاب برای دفع این خطر به دولت کمک شایانی کرد و راهنمایی های مهمی نیز در سخنرانی نوروزی رهبری برای دولتمردان وجود داشت. از توجه به منتقدان گرفته تا تلاش برای رفع مشکلات اقتصادی و معیشتی مردم همه و همه می تواند این همدلی و همزبانی را تقویت کند.

رئیس جمهور نیز در نامه ای که به رهبری نوشت بر نکاتی در این زمینه تاکید کرد که اگر از سوی دولت نیز مورد توجه قرار گیرد می تواند زمینه های تحقق بیشتر عنوان سال را فراهم سازد. روحانی در این نامه از استقبال دولت از نقد مشفقانه و حمایت خردمندانه سخن گفته است و به نظر می رسد همین دو محور می تواند ضامن تحقق اهداف امسال باشد. البته دولت باید توجه داشته باشد که صبوری در برابر انتقادات هرچند در ظاهر مشفقانه نیز نباشد اصلی است که در توصیه های رهبری به این دولت نیز بدان توجه شده است.

آغاز راه کجاست؟

آن چه در صحبت های انجام شده درباره نامگذاری سال 94 تا کنون مورد توجه جدی نبوده است این که تحقق شعار امسال از دولت آغاز می شود و با نقش آفرینی مردم تکمیل خواهد شد. همانگونه که مقام معظم رهبری در سخنان خود اشاره کردند: «دولت کارگزار ملت، و ملت کارفرمای دولت است، و هر چه همکاری دولت و ملت بیشتر باشد، کارها بهتر پیش خواهد رفت» آغاز راه تحقق عنوان سال جاری از رویکردهای دولت شروع می شود و آن گاه ملت نیز در قالب گروه های سیاسی اجتماعی می تواند این پروسه را تکمیل کند تا کشور از این پیچ تاریخی عبور نماید.

اگر به دقت به رویدادهای سیاسی اتفاق افتاده از ابتدای استقرار دولت یازدهم نگاه کنیم این آسیب از سوی برخی جریان های خارجی و حتی داخلی تقویت شده است تا شکاف میان دولت و ملت کشور را در دسترسی به اهداف خود ناکام گذارد. این دقت نظر به ما نشان خواهد داد که تنها زمانی این تهدیدها بی اثر بوده اند که دولت توانسته است همدلی مردم را جلب کند و مردم نیز با همزبانی در این مسیر به دولت و کشور برای فایق آمدن بر مشکلات کمک کرده اند.

سید ناصر نعمتی / جام جم